

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum sit solum circa delectationes tactus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

amor. & sensibilis timor in hoc differunt, quod vterque si ponatur absolute magnus, statim vt amor dicitur nimius, sonat ex ipsa magnitudine aliquid rationi aduersum, Sed cum timor dicitur nimius, antequam aliquid aduersum rationi insinuetur, recurrimus ad effectum an scilicet declinare fecerit timentem a recto.

Et hoc i nostris quotidianis iudicij experimur laudando, vel vituperando. Nimis enim concupiscentes statim vituperamus, ad nil aliud spectantes, quam ad ipsam concupiscentie magnitudinem. Nimis aut timentes non statim vituperamus, sed prius intuemur, an ex timore declinent a bono. Hac em preleserunt differentia in litera postquam inter appetitus sensiuum motu in bonu, & sensibile, & motum eiusde declinando mala, q. l. ille hoc ipso, q. nimius est, quod in litera vocatur ex immoderantia, primo. & principaliter aduersatur rationi: iste aut non primo & principaliter aduersatur roni ex hoc, q. est nimius sed ex hoc, q. a recto abducit. Laus. n. & vituperu, q. sunt ad extra, sunt signa eorum, quae sunt intus. Ex his autem patet, quod non oportet obiectis aliter respondere, quoniam ex falso sensu literae procedunt.

D. 55.

1. d. 9. q. 25. art. 1. c. 2.

Ad obiectionem aut contra rationem dicitur, q. ratio illa non est allata ad concludendam differentiam inueniendi, sed ad ostendendum, q. appetitus sensiuum motus in bonu sensibile non est malus ex obiecto. Et hoc optime probat. Et ex hoc consequenter sequitur, q. sic malus ex excessu rationis. Sed an sit principaliter malus ex excellentia, an ex effectu, nondum deductum est ex illa rone, & propterea non obstat proposito. Cui aut legis fortitudinem firmitate prestare in bono rationis, non intelligas aliter quam supra, quasi fortitudo ponat aliquam firmitatem in voluntate, aut ratione. Hoc enim aduersatur supradictis, quoniam firmando appetitum inferiorem, voluntas in recta volitione solidatur, sicut dum temperantia moderatur inferiorem appetitum, voluntas in bonum rationis inclinationem protendit.

In responsione ad fm eiusdem articuli aduerte, q. responsio consistit in hoc, q. timor non eget temperatione, quia non consistit in prosecutione: sed eget firmitate, quia consistit in fuga. Et ideo licet sit difficilioris refectionis, non tñ spectat ad temperantiam, cuius est moderari prosecutiones delectabilium.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum est * cum de passionibus ageretur, passiones quae pertinent ad fugam mali praesupponunt passiones, quae pertinent ad prosecutionem boni, & passiones irascibilis praesupponunt passiones concupiscibilis. Et sic dum temperantia directe modificat passiones concupiscibilis tendentes in bonum, per quandam consequentiam modificat omnes alias passiones, in quantum ad moderantiam priorum passionum sequitur moderantiam posteriorum. Qui enim non immoderate concupiscit, consequens est vt moderate speret, & moderate de absentia concupiscibilium tristetur.

Ad secundum dicendum, q. concupiscentia importat impetum quandam appetitus in delectabili-

Super Questionis centesimae quadragesime prime. Articulum quartum.

In ar. 4. eiusdem. q. 141. dubium ex Martino occurrit in eodem tractatu de temperantia. q. 4. contra rationem in articulo allatam. Arguit siquidem quadrupliciter contra eam. Primo, Aristot. inuestigans circa quas delectationes est temperantia, non ex eo, q. sunt maxima, seu ex magnitudine, sed ex vlt loquentium, in-

uestigat, quia scilicet tales appetitus magnanimitas, & fortitudo, caritas, etiam non circa maxima tantum. Et sic circa iras, & tamen non tantum circa magnitudinem, & prudentia non sunt tantum caritas

le, qui indiget refrantione, est pertinet ad temperantia: sed timor importat retractionem quaedam animi ab aliquibus malis, contra quod indiget homo animi firmitate, quam praestat fortitudo. Et ideo temperantia proprie est circa concupiscentias, fortitudo circa timores.

Ad tertium dicendum, q. exterioriores actus procedit ab interioribus animae passionibus: & ideo moderatio eorum dependet a moderazione interiorum passionum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum temperantia sit solum circa concupiscentias, & delectationes tactus.

Ad quartum sic proceditur. Vt q. temperantia non solum sit circa concupiscentias, & delectationes tactus. Dicitur. Augustinus. lib. de moribus Ecclesie, q. quod uirtus temperantie est in concordiis sedandis; cupiditatibus quibus uertitur in ea, quae nos tunc tunc a legibus Dei, & a fructu bonitatis eius: & post pauca subdit, q. officium temperantie est contemneret oes corporales illecebras, immoderatae populari: sed non solum cupiditates delectationis tactus auertere nos a legibus Dei, sed etiam concupiscentie delectationis aliorum sensuum, q. et pertinent ad delectationes corporales, & similes cupiditates diuitiarum, uel et mundanae gloriae, unde dicitur ad Timotheum. v. q. radix omnium malorum est concupiscentia. ergo temperantia non est solum circa concupiscentias delectationis tactus.

tactum, vti in litera probatur, & ideo temperantia non est solum circa concupiscentias tactus. Ad primum autem argumentum aliter respondetur ab auctoritate negatiue nihil ualeat. Sed temperantia non ingenio actum esset, si nihil concupiscentiam dicitur. Ad fm dicitur, q. fortitudo vultus est in pericula tantum principaliter, & proprie in malis, imiter dicimus de temperantia. De temperantia non est ad propositum, quia illa est virtus circa passiones: ista aut est circa concupiscentias: & principaliter materiam. Et propterea temperantia se eu timis, quae non est virtus caritatis, & manifestatio sit non principaliter, & proprie huius generis, vt ex supradictis patet. Ad tertium dicitur cum auctoritate in temperantia delectatio est maxima, sed ex hoc non sequitur, scilicet sensibilibus ac regulabilibus temperantia. Et per hoc patet, quod temperantia siquidem concedimus corporis aliter temperantia, & immoderata secundum se temperantia maxima, & valde ac crebro a bono inueniuntur.

In response ad tertium eiusdem articuli dubium ex martino ibidem occurrit non morale, sed naturale, circa differentiam in littera positam inter hominem, & alia animalia erga delectationem trium sensuum, scilicet odoratus, auditus, & visus.

¶ Arguit siquidem multipliciter Martinus, quod quedam animalia delectantur in istis sensibus, scilicet ordine ad gustum, & tactum. Et primo loquitur, non haberi ab Aristotele universalem illam, quod nullum aliud animal delectatur in istis sensibus tribus secundum se, quavis habeatur, quod homo non coiter conueniat cum alijs animalibus. Deinde probat ratione, Omnis potentia perceptiva alicuius obiecti, que trahitur in proportionem illius obiecti, delectatur secundum se in proportione talis obiecti: sed visus brutorum est huiusmodi, quia contrahitur in excellenti latere: ergo delectantur in eis: videndo conuenientem lucem. Et eodem modo arguitur de auditu excellentis soni. Arguit quoque multis finibus. Primo, Aues delectantur in canu non solum suo, sed etiam alieno: ergo. Patet sequela, tum quia, & in canu suo, & in canu alterius masculi non propter tactum, nec propter gustum delectatur: tum quia delectantur in canu, & sermone humano, ut si bilis, & imitationibus audiunt, discunt, & late post cantant aut loquuntur. Secundo, quia canes delectantur in olfactu, & vili magistro suo rum. ut patet ex appiauit. Tertio, quia olor moriturus suavissime in aquis carat iuxta illud Ouidij. Sic ubi facta vocant, vdis abiectus in vdis.

¶ Ad vada Meandri concinit albus olor.

¶ Ad haec, quantum locus iste exigit, dicitur ab Aristotele non solum in 3. Eth. sed et in de Sensu, & sensu, capite de odore, habetur expresse exclusio exterorum animalium, dum dicitur, quod proprium est hominis delectari in odoribus secundum se. Et rationem reddit. Ad rationem ab arguente allatam dicitur primo, quod si valet, concludit, quod omnia animalia habentia omnes sensus communiter delectantur in omnibus sensibus secundum se: quod est contra argumentum. Soluatur ergo secundo pro omnibus dicendo, quod minor est fallacia loquendo de tristitia animali. Quilibet enim sensus, & qualibet potentia, delectatione, hoc est, quiete naturali in sibi proportionato delectatur, hoc est, quiete, & in opposito tristatur, hoc est, repugnat illi: sed hoc non sufficit ad delectationem, & tristitiam animalium, sed vtra hoc exigitur, quod interiori apprehensione cognoscatur illa convenientia, aut disconuenientia proportionis coniunctae: quod esse probandum in brutis inueniri. Apparet namque oppositum in brutis quod ad odores, & foetores, dum nil curare videntur de tot fœtidis odoribus. Vnde dicit etiam Aristoteles ibidem, Contingit animalia fugere huiusmodi foetida, si sunt contraria tangibilibus: quemadmodum nos grauatur ex fumo, & sulfure, & eodem modo animalia declinant oculos ab excellenti luce vitæ, & excellenti organi complexionem, sicut declinat a spinis. Item, ut tactum contraria sentiunt in oculis, in capite, &c.

¶ Ad primum signum dicitur, quod aues non delectantur in canu quomodocumque, sed se, ut est canis, prout se sonat auditu: sed ut sunt aut affectus, aut vitæ, aut aliquo modo se habentia ad gustabilia, vel tangibilia. Non, n. cantat, ut in auditum delectatur, sed vel vocando ad coitum, aut appetendo, aut ex complexione excitata a natura ad voces: sicut experitur in nobis, quod congregatis multis ad cor spiritibus, cogimur clamare. Non enim cantat gallus, quia est sua vox delectat, sed ex necessitate naturæ, vel propter victoriam in pugna habitam, & breuiter propter quacumque causam inclinatur ad cantum, non inclinatur propter hanc, ut delectentur secundum auditum in voce tam sua, quam aliena. Quod autem late cauter, hoc est, quia causa cantus eos delectat, pura, quia peperit, aut concepit, aut ouum emisit, &c. quasi ad tactum, aut gustum pertinet intrus, vel extra. Nec delectantur in sermone humano aliter, quam in alienis: discunt enim aues non solum ab homine, sed alijs auiibus, sed quia naturaliter inclinatur ad quandam disciplinam bellatam delectabiliter.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Secunda Secunda S. Thomae. TT 4 ¶ In

scatur illa conuenientia, aut disconuenientia proportionis coniunctae: quod esse probandum in brutis inueniri. Apparet namque oppositum in brutis quod ad odores, & foetores, dum nil curare videntur de tot fœtidis odoribus. Vnde dicit etiam Aristoteles ibidem, Contingit animalia fugere huiusmodi foetida, si sunt contraria tangibilibus: quemadmodum nos grauatur ex fumo, & sulfure, & eodem modo animalia declinant oculos ab excellenti luce vitæ, & excellenti organi complexionem, sicut declinat a spinis. Item, ut tactum contraria sentiunt in oculis, in capite, &c.

¶ Ad primum signum dicitur, quod aues non delectantur in canu quomodocumque, sed se, ut est canis, prout se sonat auditu: sed ut sunt aut affectus, aut vitæ, aut aliquo modo se habentia ad gustabilia, vel tangibilia. Non, n. cantat, ut in auditum delectatur, sed vel vocando ad coitum, aut appetendo, aut ex complexione excitata a natura ad voces: sicut experitur in nobis, quod congregatis multis ad cor spiritibus, cogimur clamare. Non enim cantat gallus, quia est sua vox delectat, sed ex necessitate naturæ, vel propter victoriam in pugna habitam, & breuiter propter quacumque causam inclinatur ad cantum, non inclinatur propter hanc, ut delectentur secundum auditum in voce tam sua, quam aliena. Quod autem late cauter, hoc est, quia causa cantus eos delectat, pura, quia peperit, aut concepit, aut ouum emisit, &c. quasi ad tactum, aut gustum pertinet intrus, vel extra. Nec delectantur in sermone humano aliter, quam in alienis: discunt enim aues non solum ab homine, sed alijs auiibus, sed quia naturaliter inclinatur ad quandam disciplinam bellatam delectabiliter.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Secunda Secunda S. Thomae. TT 4 ¶ In

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

¶ Illam exequuntur ex nature instinctu, non ex industria, nec ex animali delectatione circa locutiones, aut voces secundum se. Accedit quam plurimum ad hoc cibi potusque indigentia, iuxta illud, Quis expeditur Psitaco suum charere? Quod autem canes, & similia animalia delectentur odore, & visu domini sui, & plaudant, in promptu causa est: quia in his est relatio ad cibum, ad verbera, ad conseruationem, & tutelam, & propterea contra extraneos tamquam aduersantes suo pastori, & conseruatori latrant, mordent. Ad id quod vitimo de odore dicitur, eodem modo responderetur, quod non propter delectationem auditus cantat, sed ex naturæ instinctu, & complexione ad hoc mouetur.

In rñfione ad quar-
tū eiufdē arguitur, du-
bitū ex Martino ibi-
dē occurrit cōtra fe-
cundā rñfionem hic
datam arguente, di-
cēdo, q̄ non potēst
frire. P. i. nō, quia fi
delectatio fpiritua-
lis, pura, fciētiē re-
trahit à p̄cepto oran-
di, aut retrahit per
fe, aut per aliud. Nō
per aliud, quia illud
non eſt dabile, & fi-
ne illo alio impedi-
ret, ergo per fe. Ergo
per fe eſt refrēnda.
Secūdo, Si cupiditas
pecuniz, aut hono-
ris non retraheret ab
aliqua alia potiori,
& magis debita, ipſa
nō eſſet moderāda,
nec circa ea eſſet po-
nēda virtus. Ergo ex
hoc ipſo, q̄ delecta-
tio ipſalis retrahit
ab alia magis debi-
ta ē, moderāda, &c.
Ad hoc dī, q̄ de-
lectio fpiritualis nō
f̄m fe, ſed per aliud,
hoc eſt, propter tem-
poris cōcurſum, quo
alia debet exerceri
operatio, repugnat
quique rationi. Cor-
poralis autē, et ſclu-
ſa quicunq; alterius
impeditione, eſt ex
pprii generis excel-
ſenna immoderata,
& cōtra rñonem. Et p̄
hoc patet rñfio ad
ſecundū. Cupiditas
em̄ pecuniz, & hono-
ris, ē ſi nō impe-
diret alias bonas o-
peraciones, eſt f̄m fe
moderāda, quia ha-
bet in proprio gene-
re extrema vitioſa.

1. Eth. 1.69.

Art. 3. & 4. p. 106d.

Lib. 5. text. 28. tom. 2.

1. 7. c. 4. 5. & 7. & 11. 3. c. 10. a. med. tom. 5.

delectationes aliorum ſenſuum,
inquantū referuntur ad delecta-
tiones tactus, eſt temperantia, nō
principaliter, ſed ex conſequenti.
Inquantū autem ſenſibilia alio-
rum ſenſuum ſunt delectabilia
propter ſui conuenientiam, ſicut
cū delectatur homo in ſono
bene armonizato, iſta delectatio
non pertinet ad cōſeruatiōem
naturā. Vnde non habent hu-
iufmodi paſſiones illam princi-
palitatem, vt circa eas antono-
maſice temperantia dicatur.

AD QVARTVM dicendum, q̄
delectationes ſpirituales eſſi ſe-
cundum ſuam naturam ſunt ma-
iores delectationibus corporali-
bus, tamen non ita percipiun-
tur ſenſu, & per conſequentes non
ita vehementer afficiunt appeti-
tum ſenſitiuum, contra cuius
impetum, bonum rationis con-
ſeruatur per moralem virtutem.
Vel dicendum, quod delectatio-
nes ſpirituales, per ſe loquendo,
ſunt f̄m rationem, vnde non
ſunt refrēnandę niſi per accidēs,
inquantum ſcilicet vna delecta-
tio ſpiritualis retrahit ab alia po-
tiori, & magis debita.

AD QVINTVM dicendum, q̄
non omnes delectationes tactus
pertinent ad naturā cōſeruatiō-
nem: & ideo non oportet, quod
circa omnes delectationes tactus
ſit temperantia.

ARTICVLVS V.

*Virum circa proprias delectationes gu-
ſtus ſit temperantia.*

AD QVINTVM ſic proceditur.
Videtur, q̄ circa proprias
delectationes guſtus ſit temperā-
tia. Delectationes enim guſtus
ſunt in cibis, & potibus, qui ma-
gis ſunt neceſſarij ad hominis vi-
tam, quā delectationes vne-
reorum, quę pertinent ad tactū:
ſed f̄m prædicta * temperantia
eſt circa delectationes eorum, q̄
ſunt neceſſaria ad vitam homi-
nis: ergo temperantia eſt magis
circa proprias delectationes gu-
ſtus, quā circa proprias de-
lectationes tactus.

¶ 2. Præterea. Temperantia eſt
circa paſſiones magis, quā cir-
ca res ipſas: ſed ſicut dicitur in 2.
de Anima * tactus videtur eſſe
ſenſus alimenti quantū ad ipſam
ſubſtantiā alimenti: ſapor autem
g eſt proprie obiectum guſtus,
eſt ſicut delectamentum alimen-
torum. ergo temperantia magis
eſt circa guſtū, quā circa tactū.
¶ 3. Præter. Sicut dicitur in * 7.

Ethic. circa eadem ſunt temperā-
tia, & intemperantia, continen-
tia, & incontinentia, perfeueran-
tia, & mollities, ad quam perti-
nent delicia: ſed ad delicia vide-
tur pertinere delectatio, quod
in ſaporibus, qui pertinent ad
guſtum. ergo temperantia eſt circa
delectationes proprias guſtus.

RESPON. Dicendum, q̄ ſicut
dictum eſt, * temperantia con-
ſiſt circa p̄cipuas delectationes,
quę maxime pertinent ad con-
ſeruatiōem humanā vitę, vt
in ſpecie, vel in indiuiduo: in
quibus conſideratur aliquid princi-
paliter, aliquid ſecundario. Princi-
paliter quidem ipſe vius neceſ-
ſariorum, puta, vel ſcēmine, quę
eſt neceſſaria ad cōſeruatiōem
ſpeciei, vel cibi, & potus, quę
ſunt neceſſaria ad cōſeruatiōem
indiuidui. Et ipſe vius horum ne-
ceſſariorum habet quandam ef-
ſentialē delectationem adma-
ſtam. Secundario autem con-
ſideratur circa vtrumq; vltimū
quid quod facit ad hoc, q̄ vlti-
mū ſit magis delectabilis, ſicut pu-
chritudo, & ornatu ſcēmine, &
ſapor delectabilis in cibo, & cō-
odor. Et ideo principaliter tem-
perantia eſt circa delectationem
tactus, quę per ſe conſequitur
riariorum, quarum omnia
Circum delectationes autem guſtus
viſus, eſt temperantia, & intemperan-
tia, inquantum ſenſibilia horum
delectabilem viſum rerū neceſ-
ſariarum ad tactum. Quia tamen
tactus, quā alij ſenſus, ideo non
circum delectationes tactus
circum guſtum, quā circa alia
AD PRIMUM ergo dicendum,
viſus ciborum & delectatio eſt temperan-
tiens, ad tactum pertinet. Vnde
dicitur in 2. de Anima, * quod tactus
Nutritiuus enim calido, & frigido
ſiccō: ſed ad guſtum pertinet
qui conferunt ad delectationem
tutum ſunt ligna conuenientia
AD SECUNDVM dicendum,
poris eſt quali ſuperueniens, delectatio
per ſe conſequitur viſum cibū, & potus
AD TERTIVM dicendum,
paliter quidem conſiſtunt in p̄cipua
ti: ſed ſecundario in exequiſitiſſima
tione ciborum.

ARTICVLVS VI.

*Virum regula temperantia ſit ſimilitudo
ſecundū neceſſitatē p̄cepti vniuerſalis.*

AD SEXTVM ſic proceditur.
Videtur, q̄ regula temperan-
tia non ſit iumenda ſecundū

ARTICVLVS VI.

*Virum regula temperantia ſit ſimilitudo
ſecundū neceſſitatē p̄cepti vniuerſalis.*

AD SEXTVM ſic proceditur.
Videtur, q̄ regula temperan-
tia non ſit iumenda ſecundū